

URNENVELDEN TE STEIN, PROV. LIMBURG

J. SCHUYF EN G.J. VERWERS

In de loop van de jaren werden binnen de gemeente Stein veel vondsten uit de Late Bronstijd en de IJzertijd gedaan. Dit artikel behandelt het materiaal dat uit verschillende urnenvelden tevoorschijn kwam. De vondstomstandigheden zijn helaas vaak niet bekend.

Inleiding (J.S.)

Toen, kort na 1927, de Limburgse dokter H.J. Beckers met zijn systematische opgraving van bandkeramische kuilen aan de Keerenderkerkweg in Stein begon, kwamen er ook sporen uit later tijd tevoorschijn: 6 graven en een hut. Vijf van deze graven behoorden, gezien hun vondsten, tot de 'La Tène periode of tweede IJzertijdperk' en werden als zodanig in het in 1940 verschenen boek 'Voorgeschiedenis van Zuid-Limburg' beschreven (Beckers en Beckers 1940, p. 132). Vijf-en-dertig jaar later, bij de R.O.B. opgraving van de bandkeramische nederzetting aan de Keerenderkerkweg kwamen opnieuw graven en nederzettingssporen uit de Late Bronstijd en de IJzertijd aan het licht. Deze werden niet opgenomen in de opgravingspublicatie¹. Tezamen genomen maken de vondsten het waarschijnlijk dat zich rond de Keerenderkerkweg een urnenveld en een nederzetting hebben bevonden.

Ook op andere plaatsen in de gemeente werd Late Bronstijd en IJzertijd materiaal gevonden. Beckers en Beckers noemden nederzettingmateriaal uit de Bongerd en de haven en drie graven in de buurt van de Mauritsweg (Beckers en Beckers 1940, p. 195-196). Later, in de zestiger jaren, toen het terrein tussen de Smeetsstraat en de Mauritsweg bebouwd werd, werden veel urnen door particulieren gevonden bij het aanleggen van huizen, vijvers, bijkeukens en electriciteitsleidingen. Een groot aantal lag

langs de Sanderboutlaan. Ze kwamen alle onder de hoede van pater A. Munsters MSC te Stein, die zich actief met het oudheidkundig bodemonderzoek bezighoudt. Hij vestigde de aandacht op het feit dat zich een goede mogelijkheid zou voordoen een gedeelte van dit urnenveld te onderzoeken in verband met de onteigening van een perceel aan de Brouns Moeshofstraat. Van 1 t/m 8 april 1968 verrichtte het Instituut voor Prehistorie te Leiden een opgraving op dit terrein². In drie putten met ca. 540 m² oppervlak werd slechts één urn zonder verder enig grondspoor gevonden. Bij het verder bebouwen van het gebied ná 1968 werd nog slechts één urn gevonden. Ook op dit terrein werden behalve de bijzettingen losse scherven aangetroffen, zodat hier behalve een urnenveld mogelijk ook een nederzetting heeft gelegen.

Buiten deze twee urnenvelden werden nog twee geïsoleerde vondsten gedaan. Op onbekende datum werden aan de Eburonenweg een urn en een kommetje gevonden, die in de collectie Beckers geraakten³. In 1962 werd in het Zuiden van de gemeente, aan de huidige Den Hoekstraat, nog de onderste helft van een urn met crematie ontdekt.

Helaas is het in dit artikel alleen mogelijk een catalogus van het grafmateriaal te geven. Hopelijk zal het nederzettingmateriaal van de Keerenderkerkweg, de Bongerd, de haven en het Steinerbos, waarvan de documentatie zich op het IPL bevindt, een

andere keer gepubliceerd kunnen worden.

De vondsten bevinden zich meest in het beheer van pater A. Munsters MSC te Stein, hetzij in het Missiehuis, hetzij in het Archeologisch Reservaat. De Collectie Beckers bevindt zich in het Gemeentehuis van Stein. Wij zijn pater Munsters zeer dankbaar voor de hulp die hij ons verleend heeft. De vondsten van de R.O.B.-opgraving bevinden zich in het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, dat wij danken voor de toestemming tot publicatie. De tekeningen bij dit artikel zijn van G.R. Tak (naar opmetingen van A.E. Kruijff, die tevens met de documentatie hielp, B.C. Dekker en J. Schuyf); de foto's zijn van W.H.J. Meuzelaar en J. Schuyf (allen IPL).

De landschappelijke situatie (J.S.)

In Modderman's publicatie over de Bandkeramiek van Stein werd reeds aandacht besteed aan de landschappelijke situatie van het terrein aan de Keerenderkerkweg (Modderman 1970, p. 79). Uit de hoogtelijnen (fig. 1) blijkt dat de vindplaatsen op het middenterras van de Maas liggen, en wel in nauwe relatie tot de 60 m hoogtelijn. Er is een flauw dal zichtbaar tussen de urnenvelden aan de Sanderboutlaan en de Keerenderkerkweg; of dit in de Late Bronstijd en de IJzertijd een watervoerende beek is geweest, valt niet te zeggen. Veel duidelijker is het dal met vertakkingen dat ten Zuiden van het terrein rond de Keerenderkerkweg loopt. De urnenvelden liggen dus op een wat hoger ge-

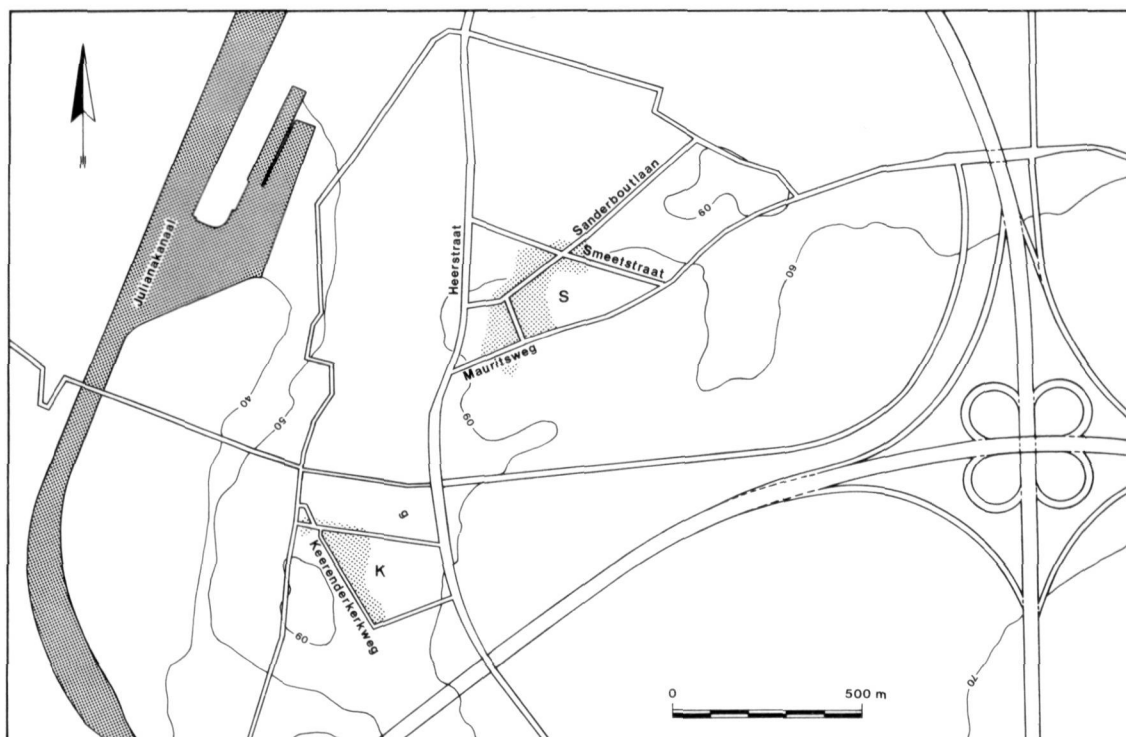

Fig. 1. Situering van de urnenvelden Stein, Keerenderkerkweg (K) en Stein, Sanderboutlaan (S). 1:20.000.

legen terrein, met water in de buurt. De grondsoort is löss.

Modderman (1970, p. 80) heeft gewezen op het feit dat het leesbare vlak tijdens de opgraving in Stein zich 60-65 cm beneden het huidige maaiveld bevond; als mogelijke verklaring voor deze dikte van de bovengrond noemde hij het ophogen met plaggenmest in later tijd.

Het is merkwaardig, dat bij beide urnenvelden vrijwel geen waarnemingen van enige grafstructuur zijn gedaan. Gedeeltelijk komt dit doordat van het urnenveld aan de Sanderboutlaan veel vondsten toevallig gedaan zijn (de verspreiding van de vondsten, die precies het huidige stratenpatroon volgt, is daar een aardig voorbeeld van), maar ook waar de vondsten tijdens een opgraving gedaan zijn, is er maar vier maal sprake van een soort kuil, en in ieder geval nooit van een kringgreppel.

Het urnenveld aan de Keerenderkerkweg (J.S.)
Tijdens de opgravingen die H.J. en G.A.J. Beckers vanaf 1927 op diverse percelen aan de Keerenderkerkweg (toen nog Kerkweg) in Stein verrichtten, kwamen naast de bandkeramische kuilen en een midden-neolithisch graf (het zg. Robenhausiengraf) nog vijf graven uit de Late Bronstijd en de IJzertijd tevoorschijn (zie Beckers en Beckers 1940, afb. 20, p. 58). Hoewel de percelering in de gemeente sindsdien veranderd is, laten de vondsten zich nog goed localiseren. De graven 6 en 7 (K 4 en 5) moeten even ten Oosten van het huidige Barbariniplein gevonden zijn, in de buurt van de VGLO-school, waar later ook de urn K13 werd gevonden. De graven 2 en 3 (K2 en 3) komen ongeveer van de kruising tussen de tegenwoordige Ledderkenstraat en de Gavarellestraat, even ten Oosten van de twee lange oostelijke putten van de R.O.B.-opgraving, waar de

nederzettingsresten (in de noordelijke put) en graven (in de zuidelijke put) gevonden werden. Graf 1 (K1) tenslotte kwam ten Oosten van de Kerkweg en ten Noorden van het huidige Schepergats tevoorschijn, vlak bij het 'Robenhausiengraf', een perceel waar later niet meer gegraven is. De graven werden allemaal min of meer in de buurt van bandkeramische kuilen gevonden, daar de Beckersen maar kleine putjes groeven. Mogelijk zijn er dus nog meer geweest, die niet teruggevonden zijn.

De R.O.B. groef in 1962/63 een vijftal putten op tussen Barbariniplein, Keerenderkerkweg en Schepergats. De grafvondsten kwamen uit de beide putten tussen de huidige Ledderkenstraat en de Keerenderkerkweg tevoorschijn; de overige putten leverden een dunne strooiing van nederzettingmateriaal met bijbehorende kuilen en een enkel paalgat op.

In totaal werden 13 bijzettingen gevonden, waarvan 7 in een urn. Er is geen nader onderzoek naar de crematies gedaan, vooral omdat zij meestal niet meer in hun geheel voorhanden waren. In twee, misschien drie, gevallen werd een kuil waargenomen: een zwartbruine ronde kuil op 70 cm diepte met scherven, as en beenfragmenten (K1) en een zwartgrijze kuil ca. 45 cm beneden het maaiveld (K2). K3 lag in sterk vervuilde grond op 55 cm diepte. Bij K8 (R.O.B.-opgraving) lijkt er op de opgravingsplattegrond sprake te zijn van een kleine kuil. Bij de overige vondstnummers van deze opgraving was er geen kuil aanwezig. Een greppel is nooit geconstateerd.

De meeste graven werden min of meer vernield aangetroffen, zodat het vaak niet meer mogelijk was te zeggen of de crematie oorspronkelijk in, of ook rondom de urn was begraven. Zes maal werd een crematie zonder urn, al dan niet met bijgift(en) gevonden. K5

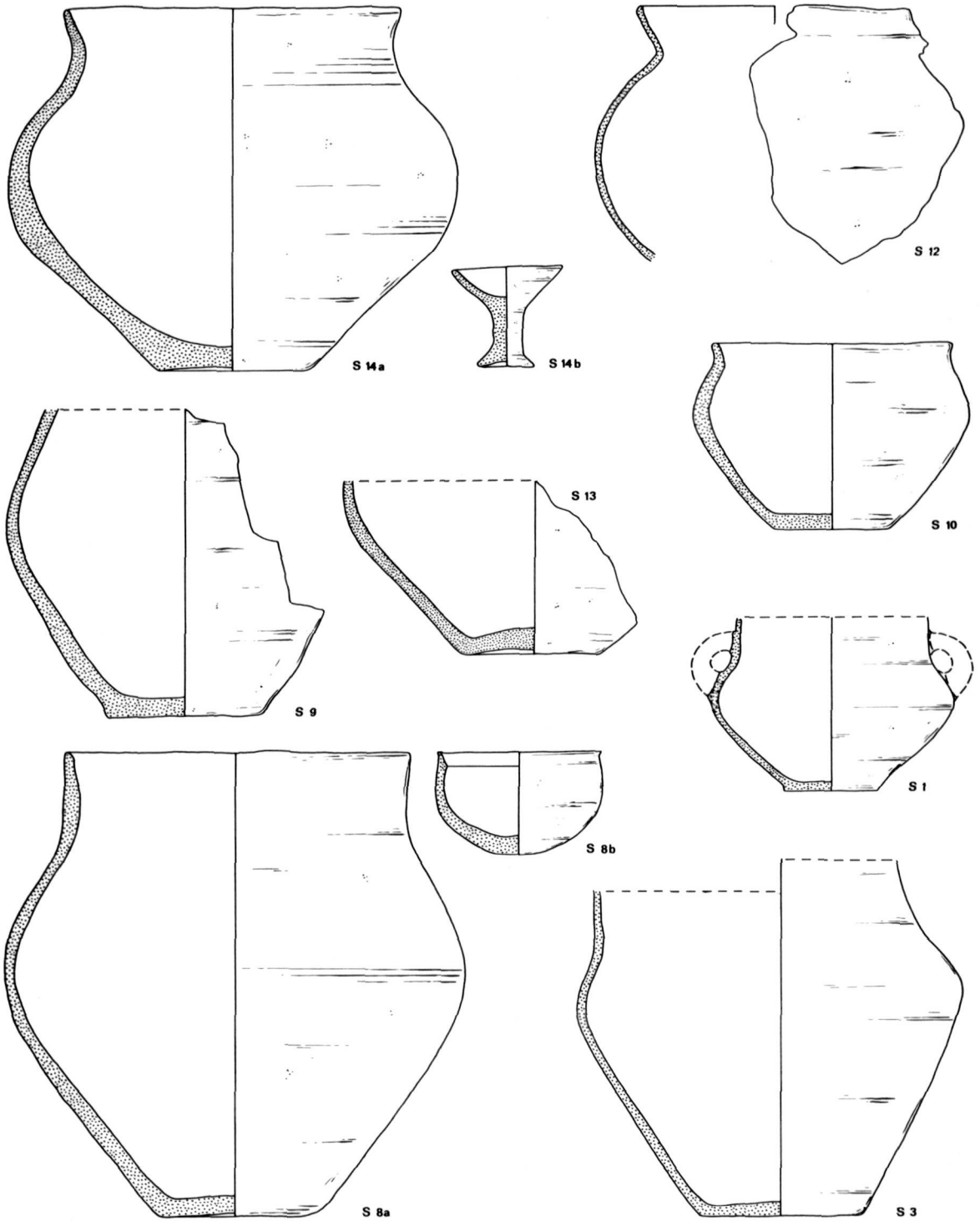

Fig. 2. Vondsten Stein, Sanderboutlaan. 1:4.

lag ca. 10-15 m verderop op een diepte van 55 cm en had als inhoud behalve de crematie, een zgn. *Henkeltasse*, waaraan het oor ontbrak. K6 lag op een diepte van ca. 60-65 cm. Helaas zijn de bronzen armbanden en de scherf, die als bijgift bij de crematie waren meegegeven, thans verdwenen. De vondsten K9 en K10 (waarschijnlijk ook 60-65 cm diep) hadden geen bijgiften. K3 bevatte als bijgift een klein potje; bij K7 en K12 werden fragmenten van brons of koper gevonden.

Het urnenveld aan de Sanderboutlaan (J.S.)

Beckers en Beckers kenden drie urnvondsten van de Mauritsweg in Stein 'een kwartier gaans van de vorige graven' (p. 195); één daarvan was al kort na de vondst, in 1926, weer 'vervreemd'. Alleen van S6 is de diepten opzicht van het maaiveld bekend: 50 cm. In de loop van de jaren kwamen uit dit terrein steeds meer urnen toevallig en onder volkomen oncontroleerbare omstandigheden tevoorschijn; ze zijn dankzij de oplettendheid van pater Munsters bewaard gebleven. De gemeente Stein noemde één van de straten in het uitbreidingsplan tussen Mauritsweg en Smeetsstraat 'Urnenveldstraat', maar hier zijn helaas nooit urnen gevonden. S7 en S8 kwamen op 17 november 1959 tevoorschijn bij het planten van bomen aan de Mauritsweg⁴. Toen pater Munsters de vindplaats twee dagen later bezocht was deze al gedeeltelijk vernietigd. Het eerste graf (S7) was ca. 60 cm diep, maar al geheel 'gerooid', zodat er verder niets meer te zien was. Aan de rand van de kuil lagen de scherven (alles volkomen verbrijzeld) van twee urnen, verder verbrande beenderen en een bronzen speld. Het tweede graf (S8) lag ca. 20 meter verderop. Hier had men de ene helft van de grote urn in de kuil laten zitten, de rest lag in gruijzels op de kant. Tot aan de bovenkant gemeten was de diepte 40 cm beneden het

maaiveld. De onderkant van de urn lag 58 cm beneden het maaiveld; de onderkant van de kuil 65 cm. De kuil had voor zover dat in de grond nog te zien was een ronde vorm, die op de hoogte van de bovenrand van de pot een doorsnede had van 60 cm. Het graf bevatte een urn, gevuld met crematieresten, die er als een klomp werden uitgehaald, en een klein bijpotje, dat met grond gevuld was. De urn S11 werd tijdens de IPL-opgraving van april 1968 gevonden, en was daarmee tevens de enige vondst van deze opgraving. Er werden 3 putten parallel aan de Brouns Moeshofstraat gegraven, maar deze leverden, behalve een ingereden wegtracé, dat de onderzoekers vrij veel last gaf, verder geen vondsten of grondsporen op. Ook bij de urn die de voorlaatste dag nog tevoorschijn kwam, was niets van een insteek of kuil te zien.

In totaal leverde het urnenveld 14 urnen op. Crematies zonder urn zijn niet gevonden, maar dat ligt aan de wijze waarop het urnenveld ontdekt is. In twee gevallen (S7 en S8) zijn resten van een kuil gezien, in twee andere gevallen (S9 en S11) is definitief geen kuil waargenomen. Van de overige vondsten is omtrent de vondstomstandigheden niet veel meer bekend dan de plaats en de datum; in enkele gevallen is zelfs alleen maar bekend dat er ooit eens een urn gevonden is, die thans is verdwenen. Veel urnen bevatten een bijgift of zijn gevonden met scherven van één of meer andere potten. S5 bestond uit een klein urntje met crematie met als deksel een zg. *Lappenschale*. Tevens werd hier nog een klein potje met twee oren bij gevonden. Over de vondsten S7 (urn met bijpotje en bronzen speld) en S8 (urn met bijpotje) is reeds gesproken. S14 bevatte behalve de urn ook een *Eierbecher*.

Datering (G.J.V.)

Het bovenstaande overziende, komt men tot

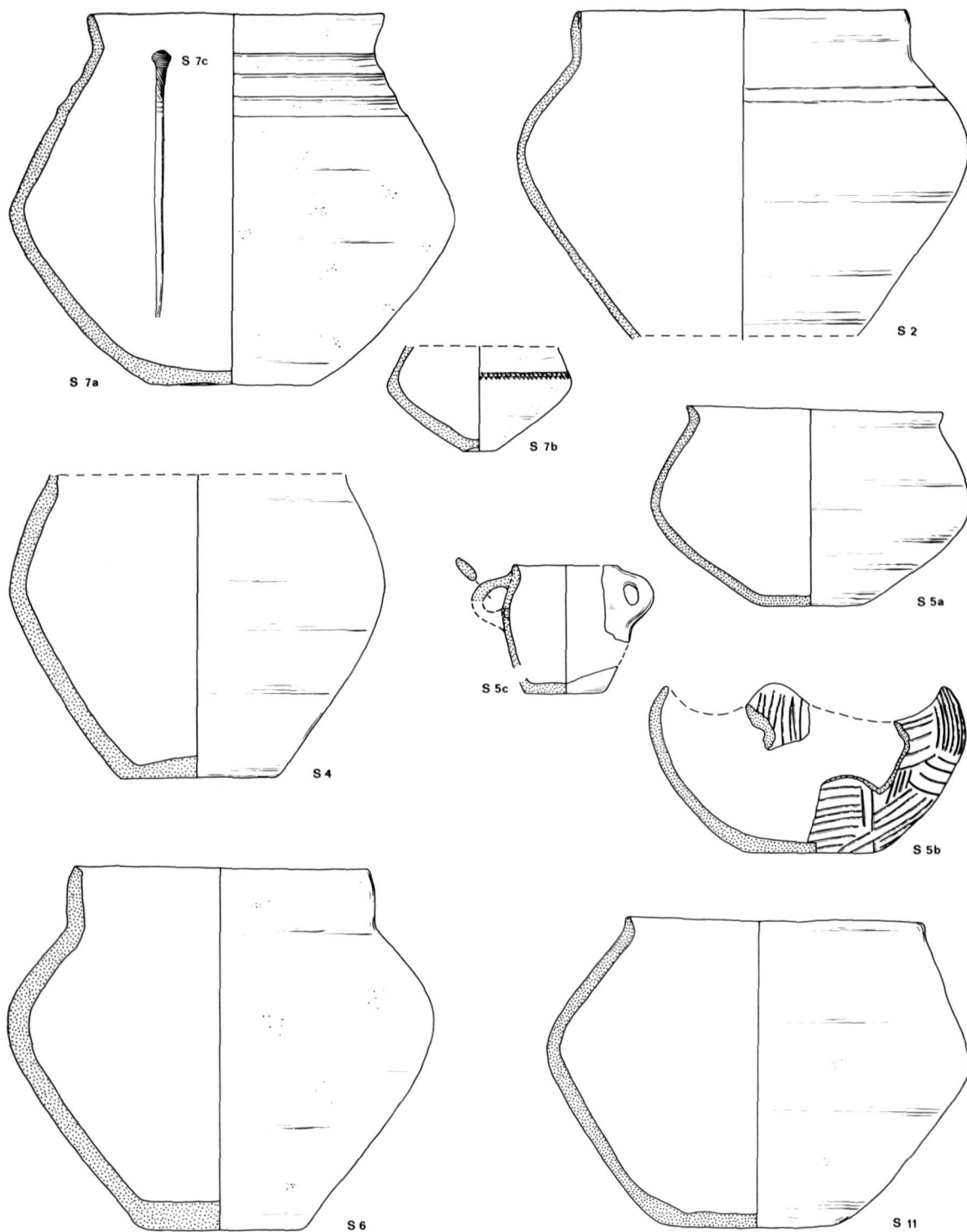

Fig. 3. Vondsten Stein, Sanderboutlaan. 1:4; Nr. S7c 1:2.

de conclusie dat met het beschreven materiaal niet veel meer te doen valt dan het te dateren. Beide genoemde urnenvelden zijn niet of nauwelijks onderzocht, de vondsten zijn veelal slechts fragmentarisch bewaard. Over de omvang van de urnenvelden en het aantal bijgezette doden is niets bekend.

In het urnenveld Stein, Sanderboutlaan valt de bijzetting S7 op. De *Kerbschnitt*-versiering op het potje S7b dateert deze bijzetting in de Late Bronstijd, zoals twee recentelijk gepubliceerde C14-dateringen nog eens duidelijk onderstrepen (Lanting 1976)⁵. Daar het bovenste deel van dit potje ontbreekt, is niet uit te maken of het vergeleken kan worden met bv. het vaasje nr. 42 uit het Late Bronstijd deel van het urnenveld in Best (Willems 1935). Dat vaasje werd gevonden tezamen met een bronzen speld met dubbelkonische kop. Een soortgelijke speld lag bij het *Kerbschnitt*-potje S7b uit Stein. Het meegeven van bronzen spelden, veelal met dubbelkonische kop, gebeurde vooral in de Late Bronstijd (Desittere 1968, p. 32). De bij deze bijzetting behorende urn S7a staat wat vorm betreft tussen de groep trechter-kegel-cylinderhalsurnen uit de Late Bronstijd en de groep Nederrijnse *Schrägrand*-urnen uit de Vroege IJzertijd. Ook de versiering met horizontale groeven op de schouder wijst naar deze overgangstijd. Voor een vergelijkbare urn uit graf 19 in Voerde Kr. Dinslaken, welke werd gevonden tezamen met twee *Henkeltassen*, wordt door Desittere (1968, p. 115) een datering 'einde Ha B/C' gegeven.

De bijzetting S14 bestaat uit een Nederrijnse *Schrägrand*-urn welke in de Vroege IJzertijd geplaatst kan worden. Daarbij behoort de zg. *Eierbecher* S14b. Deze voorwerpen komen in de Vroege en het begin van de Midden-IJzertijd voor, zoals W.R.K. Perizonius elders in dit tijdschrift uiteenzet.

De twee genoemde bijzettingen lijken het

gebruik van het urnenveld Stein, Sanderboutlaan in de tijd te begrenzen. Vertegenwoordigers van de groep trechter-kegel-cylinderhalsurnen ontbreken, evenals andere duidelijke Late Bronstijd vormen. Anderzijds leverde dit urnenveld slechts één duidelijke *Schrägrand*-urn op, terwijl het verder opvalt dat aardewerk met besmeten oppervlak geheel ontbreekt. De zg. *Lappenschale* S5b kan zowel in de Late Bronstijd als in de (Vroege?) IJzertijd worden gedateerd; hetzelfde geldt voor de beide geoorde potten S1 en S5c. Urn S8a tenslotte is vergelijkbaar met urn 60 uit Goirle, waarbij een bronzen speld met dubbelkonische kop werd gevonden (Verwers 1966, Fig. 8).

Hoewel weinig goed dateerbaar materiaal voorhanden is, lijken de vondsten van het urnenveld Stein, Sanderboutlaan een datering in het einde van de Late Bronstijd en in het begin van de Vroege IJzertijd aannemelijk te maken.

Nog moeilijker valt een datering te geven voor het urnenveld Stein, Keerenderkerkweg. Alleen urn K12 kan gedateerd worden op de overgang Late Bronstijd – IJzertijd (vg. urn S8a). De urnen K1 en K3a hebben een besmeten oppervlak. De bijzetting K5 bevatte een zg. *Henkeltasse*, die vooral in de Late Bronstijd worden gedateerd (Desittere 1968, p. 37-38). Het lijkt dus aannemelijk dat dit urnenveld in ieder geval aan het einde van de Late Bronstijd en/of het begin van de IJzertijd in gebruik was. Vermeld werd reeds dat naast de 7 bijzettingen met urnen er nog 6 bijzettingen werden gevonden die alleen uit een crematie, in één geval tezamen met een *Henkeltasse* bestonden. Zoals elders werd beschreven, is uit de Late Bronstijd een groot aantal bijzettingen zonder urn bekend (Verwers 1969). Het urnenveld Stein, Keerenderkerkweg is echter te fragmentarisch bekend geworden om hier aan de verhouding tussen

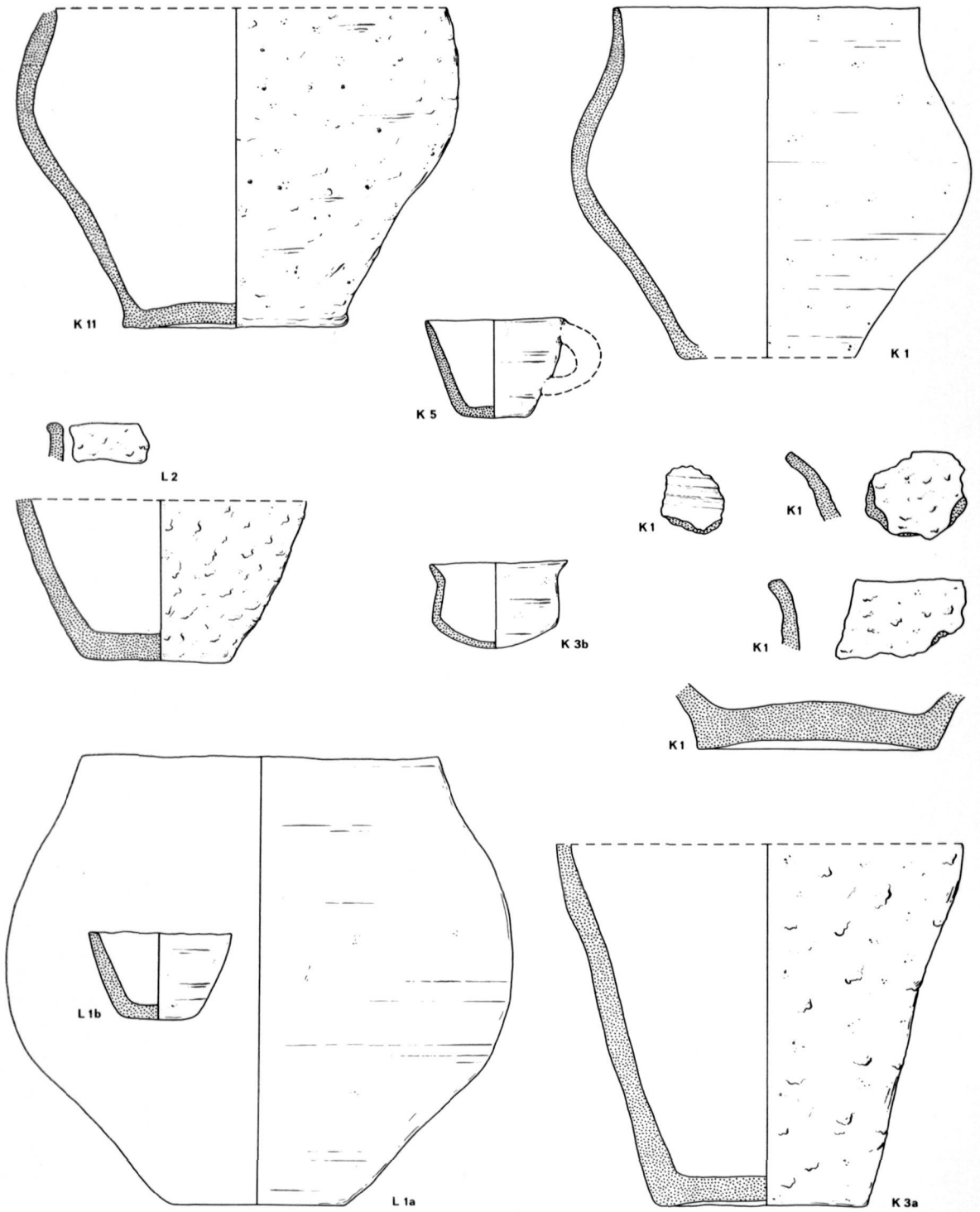

Fig. 4. Vondsten Stein, Keerenderkerkweg en losse vondsten. 1:4.

de bijzettingen met en zonder urn veel aandacht te schenken.

Hierboven werd vermeld dat op beide hier besproken terreinen een hoeveelheid aardewerkscherven werd gevonden. Langs de Keerenderkerkweg kwamen bovendien (niet-bandkeramische) paalgaten voor den dag. Hoewel dit aardewerk nog niet is bestudeerd lijkt er naast aardewerk uit de Late Bronstijd, vooral materiaal uit de IJzertijd gevonden te zijn (o.m. kamversiering). In hoeverre de

nederzettingen, waartoe dit aardewerk behoort, in ruimte en tijd de beide urnenvelden overlappen, is helaas niet meer te achterhalen. Vermelden we tenslotte nog dat het merendeel van de door Beckers gepubliceerde Romeinse vondsten uit Stein, evenals de door hun onderzochte nederzetting tussen Stein en Elsloo (waarin naast inheemse vondsten eveneens Romeins aardewerk werd aangetroffen) dichter bij de Maas op lagere terreinen liggen.

Stein, Sanderboutlaan:

S1. (fig. 2) urn met aanzetten voor 2 oren, bovenrand en oren ontbreken, verschaald met potgruis en steentjes, opp. glad, *reddish yellow*. Gevonden 1965.

S2. (fig. 3) urn, bodem ontbreekt, verschaald met potgruis en fijn kwartsgruis, opp. gepolijst, binnenzijde glad, op schouder ondiepe groef, *brown*. Gevonden 1965.

S3. (fig. 2) urn met crematie, rand ontbreekt, verschaald met steentjes, opp. gepolijst, *light brown*. Gevonden 1967.

S4. (fig. 3) urn, rand ontbreekt, verschaald met potgruis en steentjes, opp. glad, *light brown*.

S5a. (fig. 3) urn met crematie, verschaald met potgruis, opp. gepolijst, *dark reddish brown/reddish brown*.

S5b. (fig. 3) fragment van *Lappenschale*, gevonden als deksel op S5a, verschaald met potgruis, iets kwarts, iets organisch materiaal, versiering met ingekraste lijnen in schaakbordpatroon, *light red* met vlekken *reddish yellow/grayish brown*.

S5c. (fig. 3) fragment van potje met 2 oren, die met pen-gat verbinding bevestigd zijn, verschaald met potgruis, opp. glad, *red/yellowish red*. Bijzetting S5 werd in 1967 gevonden.

S6. (fig. 3) urn met crematie, verschaald met potgruis, opp. glad (gepolijst?), *light brown/light gray*. Gevonden 1929, Beckers en Beckers 1940, afb. 64.

S7a. (fig. 3) fragmenten van urn met crematie, verschaald met potgruis en steentjes, opp. glad, ondiepe brede groeven op de schouder, *reddish brown*, gevlekt *black*.

S7b. (fig. 3) potje zonder rand, verschaald met potgruis en steentjes, opp. gepolijst, versierd met dubbele rij op de punt staande driehoekjes, *dark brown/black*.

S7c. (fig. 3) bronzen speld, de punt is afgebroken, huidige lengte 8,2 cm, de kop is met 9 horizontale groeven versierd, terwijl onder de kop schuin lopende lijnen zijn aangebracht. Bijzetting S7 werd in 1959 gevonden.

S8a. (fig. 2) fragmenten van urn met crematie, verschaald met zand, opp. gepolijst, *light brown*, binnenzijde *black*.

S8b. (fig. 2) gevonden in S8a, verschaald met zand, opp. gepolijst, *black/light brown*. Bijzetting S8 werd in 1959 gevonden.

S9. (fig. 2) fragment van urn met crematie, rand ontbreekt, verschaald met steentjes, opp. oorspronkelijk gepolijst, *gray*. Gevonden tussen 1953 en 1955.

S10. (fig. 2) urn met crematie, verschaald met potgruis, opp. glad, *very dark grayish brown*. Gevonden voor 1940 Beckers en Beckers, graf 4.

S11. (fig. 3) urn met crematie, verschaald met potgruis, opp. glad (oorspronkelijk gepolijst), *grayish brown/brown*. Gevonden tijdens IPL-opgraving in 1968.

S12. (fig. 2) fragmenten van urn (?), in particulier bezit, tekening naar schets van Pater Munsters, bodem ontbreekt, *dark brown*, gevlekt *black*. Gevonden 1971.

S13. (fig. 2) fragmenten van urn met crematie, bovenste deel ontbreekt, verschaald met potgruis, opp. glad, *light brownish gray/pale brown*. Gevonden 1968.

S14a. (fig. 2) urn, verschaald met steentjes, opp. glad, *very pale brown/grayish brown/brown*.

S14b. (fig. 2) *Eierbecher*, opp. glad, *black*. Bijzetting S14 werd in 1947 gevonden.

Tussen 1950 en 1965 werden nog 4 bijzettingen gevonden; 3 daarvan bestonden uit een urn met crematie; 1 bevatte 2 potten ofwel 1 urn en een deksel. Deze vondsten zijn thans zoek. Ook het door Beckers en Beckers beschreven graf 8 uit 1926 is thans onvindbaar.

Stein, Keerenderkerkweg:

K1. (fig. 4) bodem-, wand- en randfragmenten van urn met crematie, verschaald met steentjes, opp. besmeten, *light brown*. Beckers en Beckers graf 1.

K2. fragmenten van urn met crematie, niet te re-

construeren, verschraald met potgruis en zand, opp. glad, *yellow*, binnenzijde *black*. Beckers en Beckers graf 2.

K3a. (fig. 4) fragment van urn met crematie, rand ontbreekt, verschraald met potgruis en kwarts, opp. besmeten, *reddish brown*.

K3b. (fig. 4) gevonden in K3a, verschraald met potgruis, opp. glad, *red*. Bijzetting K3: Beckers en Beckers graf 3.

K4. losse crematie zonder urn. Beckers en Beckers graf 6.

K5. (fig. 4) losse crematie zonder urn, tezamen met *Henkeltasse*, oor ontbreekt, verschraald met potgruis en steentjes, opp. glad, *reddish yellow/light reddish brown*. Beckers en Beckers graf 7.

K6. losse crematie zonder urn, tezamen met 'bronzen armbanden', welke niet voor onderzoek beschikbaar waren. ROB-opgraving nr. 69.

K7. fragmenten van urn met crematie, verschraald met grove potgruis en kwarts, scherfdikte 20-26 mm (Drakenstein?), opp. ruw, *reddish yellow*, binnenzijde *light brown*. ROB-opgraving nr. 71.

K8. losse crematie zonder urn. ROB-opgraving nr. 70.

K9. losse crematie zonder urn. ROB-opgraving nr. 83.

K10. losse crematie zonder urn. ROB-opgraving nr. 84.

K11. (fig. 4) fragment van urn met crematie, rand ontbreekt, verschraald met potgruis en zeer grove kwarts, opp. ruw, *light brown*. ROB-opgraving nr. 86.

K12. (fig. 4) urn met crematie, bodem ontbreekt, verschraald met potgruis en kwarts, opp. glad, *light brown*. ROB-opgraving nr. 91.

Losse vondsten:

L1a. (fig. 4) urn, slecht gerestaureerd, binnenzijde van gips, verschraald met kalk (?), opp. glad, *brownish yellow/very pale brown*.

L1b. (fig. 4) tezamen met L1a gevonden, opp. glad, *reddish yellow*. Bijzetting L1 is op onbekende datum bij de Eburonenweg gevonden.

L2. (fig. 4) fragment van urn met crematie, bovenste deel ontbreekt, 1 randscherf, verschraald met potgruis, opp. besmeten, *dark brown*. Gevonden in 1962 nabij Den Hoekstraat.

NOTEN

¹ Modderman 1970, I p. 79-80. Zie voor de opgraving verder het totale werk. De IJzertijdsporen staan niet op de overzichtstekening.

² Het onderzoek stond onder leiding van prof. dr P.J.R. Modderman met als tekenaar de heer J.P. Boogerd. Voorts verleenden de studenten M.Y. de Vrij, C.J. Oosenbrug, J.P. Doets, W.M. Jacobs, E.H.J. Boerstra en E. Juliana hun medewerking.

³ De juiste plaats is niet geheel bekend: in de inventarislijst van de collectie Beckers waar de vondsten als nr. IVb 35 en IVb 36 ingeschreven staan, staat

Eburonenweg, (die toen nog niet bestond), 91 m van het Smidswegje (= Smeetsstraat). Dit kan in ieder geval niet, daar beide straten niet aan elkaar grenzen.

⁴ Brief van pater A. Munsters aan Dr. P. Glazema, toenmalig directeur van de R.O.B., dd. 19 november 1959.

⁵ De versiering op het potje S7b bestaat uit twee rijen driehoekjes, welke met de punt naar beneden zijn geplaatst (dus niet alternerend zodat de voor veel van de *Kerbschnitt*-versiering kenmerkende zigzagband ontstaat).

LITERATUUR

Beckers, J. en G.A.J. Beckers (1940), *Voorgeschiedenis van Zuid-Limburg*, Maastricht.

Desittere, M. (1968), *De urnenveldenkultuur in het gebied tussen Neder-Rijn en Noordzee; periodes HaA en B*, Gent (Dissertationes Archaeologicae Gandenses XI).

Lanting, J.N. (1976), Zwei C14-datierte Funde von spätbronzezeitlicher Keramik mit Kerbschnittverzierung, *Helinium XVI*, p. 55-61.

Modderman, P.J.R. (1970), Linearbandkeramik aus Elsloo und Stein, *Anal. Praeh. Leid.* III.

Verwers, G.J. (1966), A Late Bronze Age/Early Iron Age Urnfield at Goirle, Prov. Noord-Brabant, *Anal. Praeh. Leid.* II, p. 33-48.

Verwers, G.J. (1969), The beginning of the Late Bronze Age in the Lower Rhine Area, *Berichten R.O.B.* 19, p. 17-25.

Willems, W.J.A. (1935), *Een bijdrage tot de kennis der Vóórromeinsche urnenvelden in Nederland*. Diss. Amsterdam.